

«Isbjørnkongen» Henry Rudi fra Tromsø (1889–1970) skjøt under sine 27 overvintringer på Svalbard og Grønland og 30 turer med fangstskuter i alt 713 isbjørner – en rekord som nå sikkert aldri vil kunne bli slått.

Men Henry Rudi var ikke bare en barsk og hensynsløs jeger – det viser denne sjarmerende beretningen om de to isbjørningene Hans og Hansine som han måtte adoptere, og som han levde et lykkelig «familieliv» med under sin overvintring på Hopen. (Rudi var for øvrig den første fangstmann som overvintret på denne øya.)

Norsk Polarinstituttets Bibliotek

Til minne om isbjørnkongen Henry Rudi:

– Bare noen få meter borte kom en svær rusk av en isbjørn. Myste mot solen den også. Varmet seg. Jeg skjønner forresten ikke hvor jeg var hen, jeg burde ha forstått at det var ei binne som nettopp var brutt ut av hiet – og at den hadde unger i nærheten.

Av Knut Grødahl
Tegner: Arne Samuelsen

Den gamle pelsjegeren Henry Rudi satt og fortalte: – Isbjørnen er nesten som et menneske. Den har for eksempel en glimrende hukommelse, innenfor en viss ramme, antagelig husker den alt det som hender av ting i forbindelse med mat, jakt og begivenheter knyttet til det.

Får man hånd om en isbjørning fra den er nyfødt, kan man lære den opp til rent utrolige ting. Det er nesten slik at man kan spørre seg selv om det ikke ville være mulig å få den til å tenke som et menneske til slutt. En ting er imidlertid sikkert, isbjørnen har god hukommelse og et hjerte av gull, og den blir så tam som et lam.

Lille Hansemann, for eksempel, han visste ikke noe bedre enn å varme den pussige, svarte lille snuten sin mellom knærne mine, og slik kunne han stå eller sitte i timevis om han bare fikk lov.

Han satte også pris på en hyggelig og lun prat i peiskroken. Jeg med hjemgjort snadde og et eller to glass hjemmebrygg, og Hansemann med glass hjemmesuppa. Og blåste det storm ute, av de store polarstormene, slik at snøkorne trengte inn gjennom usynlige sprekker i hytta, da satt vi bare og så på hvordan vår felles venn, den svære,

gammeldagse båtovnen gjorde helvete hett for snøkorne og forvandlet dem til fuktige prikker på treverket – for så å tørke dem ut som med en svamp. Ja, da levde vi – jeg, Hansemann og båtovnen.

– Fortell historien om Hansemann, om da du fant ham og tok ham opp i familien, så å si.

– Det var en fin vårdag – kanskje den første det året – ja, det var det forresten. Det var den første soldagen etter en lang, svart polarvinter.

Jeg husker at jeg satt på skiene og lente meg mot toppen av en stor stein som stakk opp av snøen. Bare satt der og var høytidsfull, tenkte på ingenting, og badet ansiktet i solstrålene.

Plutselig hørte jeg noe like ved siden av meg. Tassing av et stort dyr på skaresnøen.

Isbjørn, for det igjennom meg. Det gikk noen sekunder før jeg reagerte – men så begynte jeg å krabbe rundt steinen, etter først å ha slått sikringen av geværet.

Og ganske riktig. Bare noen få meter borte kom en svær rusk av en isbjørn. Myste mot solen den også. Varmet seg. Jeg skjønner forresten ikke hvor jeg var hen, jeg burde ha forstått at det var en binne som nettopp var

brutt ut av hiet – og at den hadde unger i nærheten. Men det var som blåst ut av tankene mine.

Iallfall brente jeg løs et skudd så å si med det samme jeg fikk øye på den – og bjørnen døde momentant. Falt over et godt skudd, enda det nærmest bare var på slengen. Men jeg hadde vel fremdeles øvelsen i armen etter den lange jaktvinteren.

Men da jeg kom fram til den døde isbjørnen, var det såvidt jeg ikke segnet overveit av selvbekreidelse. For opp av et hull i snøen, vinter- eller fødselsdelt, stakk snuten av en bitte liten tass som strevde med å komme opp i den nye, rare og store verden.

Jeg ble bare stående og se fra det døde dyret, til den vesle tassen – uten en tanke, lammet av avsky over ugjerningen.

Nåja, gjort gjerning står ikke til å

var de som bare det, av og til måtte jeg refse dem en smule for husfredens skyld; et par kraftige klaps på baken. Da sprang de og gjemte seg under køyen. Der lå de og kikket på meg med et så pussig bedrøvet og skremt uttrykk at jeg måtte le av de uskyldige ungene, og dermed var de straks fremme på gulvet igjen, elleville over tilgivelsen, og så kastet de seg med liv og sjel, klør og tenner over innboet igjen. Et grovt tilhugd spisebord ble simpelthen fullstendig gnagd og klort opp i fliser. Krakker og køye likedan, og jeg måtte stadig i vei med snekkeri. Men Gud så moro i hva de net, mens vi ventet på at isen skulle gå opp og at det skulle komme kobbe og sel inn fjorden.

Isbjørningene må ha en medfødt sans for søtsaker – ja, det har jo alle unger. Kanskje isbjørnmelken er søt – det vet jeg ikke. Men da vi ble

fri for melk, fant og vann på flaske sketuten. Jeg stannet på munnviken, og så gamle øldrikkerpulær drikk. Ett ungene hvor jeg stående, og når vann gikk de til forsøkte å velte strengelser. Men og da ble de raske som var fullt av slik at de falt over sine egne slag med forbitrelse. Til slutt slagsmål i pur for

Når de hadde mens de hadde på grunn av sin levevis ikke ble nøye målet, sirupsdannet, berusende til meg med lute

Familien på

endre. Jeg tok den vesle tassen i nakken og hjalp den opp. Den ruslet straks bort til moren sin og begynte å lete etter tortene.

Men der var en til. En ny svart snute kom til syne i hullet og ville ut i verden den også. Jeg tok den varsomt opp.

Men hva skulle den varsomt opp. Men der var en til. En ny svart snute kom til syne i hullet og ville ut i verden den også. Jeg tok den varsomt opp. Men hva skulle den varsomt opp. Men der var en til. En ny svart snute kom til syne i hullet og ville ut i verden den også. Jeg tok den varsomt opp.

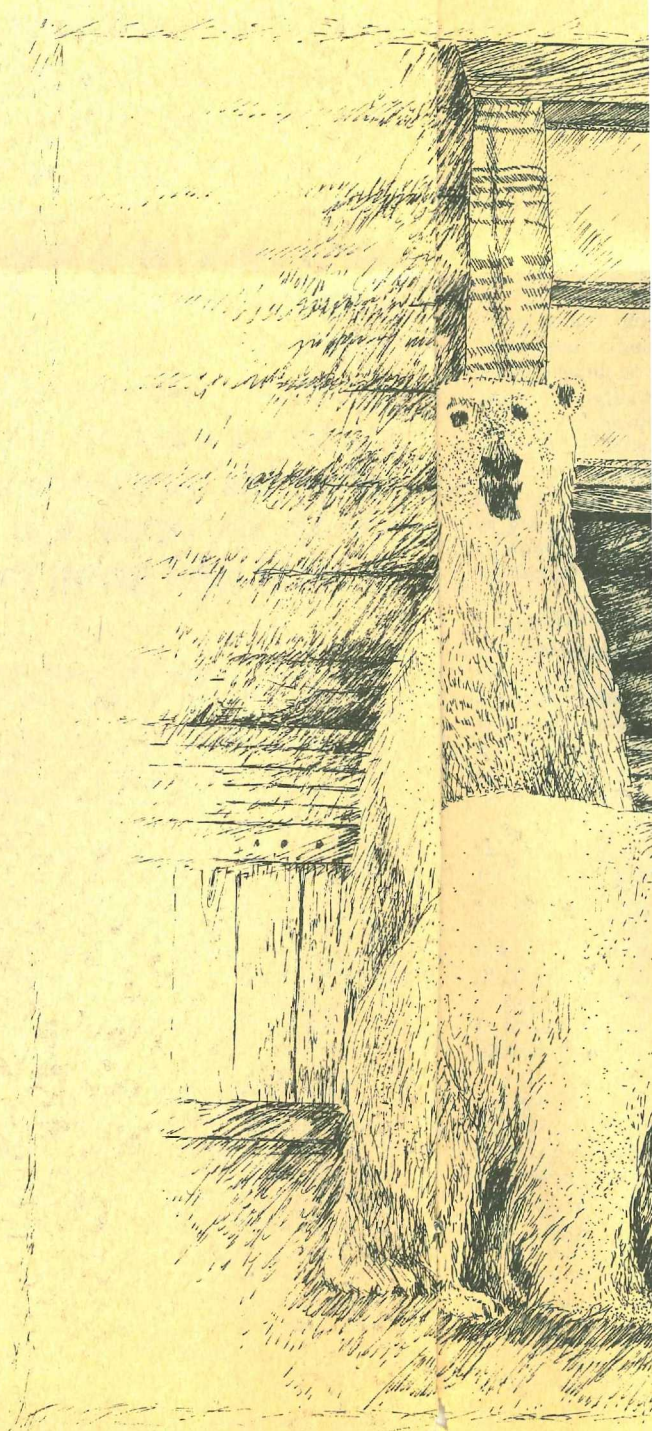
Men så ble det ikke det heller.

Bevare meg vel, for noen søte små kryp. Jeg er jeger, pelsjeger, det er så. Men som slakter duger jeg ikke for fem øre; jeg ville aldri få svennebrev. Det gikk dag etter dag, og ungene var like levende.

Matspørsmålet ble meget besværlig. Men jeg fant på råd. Jeg vannet ut boksmelk. Dyppet et hjørne av en håndduk i vellingen og lot ungene sutte på det. Det gikk fint, altfor fint. Jeg ble tvunget til å legge om kostholdet; melkesuppe og risgrøt, min livrett, gikk ut av menyen, og dessuten måtte jeg begynne med svart kaffe – det verste jeg vet. Men svart kaffe til, og jeg utsatte avlvingen fra dag til dag. Til slutt tenkte jeg ikke på å ta ungene av dage i det hele tatt.

Jeg døpte ungene. Kalte dem for Hans og Hansine, etter mine egne barn hjemme.

Ungene fulgte meg i hælene som hundevalper gikk lang og stod. Lekne Overalt hvor jeg gikk og stod. Lekne

Jeg døpte ungene. Kalte dem for Hans og Hansine, etter mine egne barn hjemme. Det var verdens deiligste unger.

fri for melk, fant jeg på å blande sirup og vann på flasker. De drakk av flasketuten. Jeg stakk tuten helt opp i munnviken, og så gulpet de i vei som gamle øldrikkere. Det ble en meget populær drikk. Etter en stund oppdaget ungene hvor jeg hadde sirupspannet stående, og når de fikk lyst på sirupvann gikk de til angrep på spannet og forsøkte å velte det ved forente anstrengelser. Men det greide de ikke — og da ble de rasende. Slo til spannet som var fullt av sirup og urokkelig, slik at de falt over ende av tyngden i sine egne slag mens de brølte i sinne og forbitelse. Til slutt røk de sammen i slagsmål i pur forbanne og ergrelse.

Når de hadde slåss lenge nok, alt mens de gjorde de mest utrolige figurer på grunn av sin klossethet, og det allikevel ikke ble noen løsning på spørsmålet, sirupspannet var og ble like jævlig, begynte de å tigge. Da kom de til meg med lutende hoder og med en

bedrøvet orgeltone langt nede i halsen — og så måtte jeg til å blande igjen.

Men så ble vi rammet av en stor sorg midt i all livsgleden. Hansine begynte å skrante. Det hjalp ikke alt hva Hansemann og jeg gjorde for henne, hun ble bare verre.

Den dagen Hansine døde, var det stor fortvilelse. Vi satt bare og holdt på hverandre, jeg og Hansemann. Ungen med snuten mellom knærne mine, mens jeg satt og strøk ham over nakken. Ingen av oss sa noe, og hele dagen var det hverken spørsmål om mat eller sirupvann.

Det nærmet seg midtsommer, og det var begynt å bli mange bare flekker rundt omkring oss. Vi fant iallfall en bar flekk utenfor hytteveggen, stor nok til gravplass for Hansine. Så steinet vi graven ned og satte kors på den.

Hansemann vantrivdes forferdelig, han kunne sitte lange stunder på grav-

haugen og sture. Men i denne tiden ble vi enda sterkere knyttet til hverandre. Jeg tok ham med på tur til fellene og til kobbejakt på fjordisen. Vi hadde dagene fullt besatt, og da han hadde fått smaken på kobbeblodet var han ikke til å styre lenger. Hansine kom etter hvert mer og mer i bakgrunnen.

Hver morgen før han på dør for å glane utover fjorden. Han hadde gode øyne, eller kanskje nese. Når han hadde sett kobbe kom han byksende inn med stor fart og gav seg ikke før jeg tok kikkerten og gikk ut sammen med ham.

Jeg kunne ikke se noe på isflakene utover fjorden med det blotte øye, men jeg lærte etter hvert at når Hansemann kom inn på den måten, hadde han oppdaget kobbe noen steder.

Ja, og så kikket jeg da, og til slutt så fikk jeg naturligvis kobbe, snadd eller sel i kikkerten. Så var det inn etter geværet, mens Hansemann rente ned til

stranden og opp i motorsjekta og tok plass i bakskottet. Gjorde liksom båten klar mens jeg hentet utstyret — gjorde sin del av jobben.

Og så av sted etter kobbe.

Fikk vi den — drakk vi varmt blod begge to til vi var mette; og kjøtt, spekk og skinn tok vi med oss til hytten. Så lagde jeg kobbebiff til kvelds kanskje, mens Hansemann gasset seg med spekk og rå kjøttlunser.

Under hekketiden i slutten av mai gikk vi flere ganger til fuglekolonien like i nærheten og sanket egg.

En dag fant jeg Hansemann opptatt med å leke med et alke-egg. Han lurte svært på hva det var for noe, men til slutt ble han lei av det og lot det ligge i en krok som uløst problem. Samme dag kokte jeg en panne egg til meg selv, og da satt Hansemann og så på at jeg spiste av dem. Han funderte en stund over det, så gikk han plutselig bort i kroken og glefset i seg det rå egget som han hadde lekt seg med tidligere på dagen.

Han fikk skallene i halsen og holdt på å kveles. Jeg måtte sparke ham i baken for få skallene til å skvette ut igjen.

Han lærte seg imidlertid selv å spise egg etter at han først hadde fått smaken på det. Han gjorde som reven: Holdt egget mellom labbene, knuste det med tennene og sugde det tomt — han ville ikke ha lært det bedre av sin egen mor.

Jo, vi hadde det godt sammen, og vi snakket om alle ting — om Hansine og kobben og alt som hendte omkring oss.

Men så forsvant Hansemann. Det begynte med at jeg en dag hadde vært innover landet for å se etter rein. Hansemann var ikke med, han skulle passe huset, og stod bundet i et tau ved hytteveggen.

Jeg kom inn til hytten fra baksiden. Men så hørte jeg plutselig fremmede stemmer, brummingen fra en voksen isbjørn. Jeg tok ladegrep og listet meg langs hytteveggen. Hansemann var i vanskeligheter. Så tittet jeg forsiktig fram bak hjørnet —

Det var litt av en overraskelse. Hansemann hadde gått tauet helt ut, og stod og småsnakket med en kjempe-svær rusk av en isbjørn — tydeligvis en binne.

Jeg fulgte med i det som skjedde, skyte kunne jeg ikke, for Hansemann stod i skuddlinjen. Hansemann snakket og snakket, mens den store bjørnen stod med hodet på skakke og så ut som om den ikke trodde sine egne øyne.

Etter en stund luntet den store bjørnen bort, men den så seg tilbake flere ganger.

Dagen etter var Hansemann forsvunnet. Halsbåndet var gnagd over. Jeg så ham aldri mer. Ved en leilighet så jeg spor i snøen som kunne minne om Hansemanns.

Jeg var alvorlig sortung i mange dager etterpå, men samtidig tenkte jeg på at det var det beste som kunne skje. Mitt ubønnhørlige valg til slutt var enten skyting eller dyrepark, og det kan man ikke gjøre mot sitt eget «kjøtt og blod».

Da følte vi et intenst velvære, mens stormen hylte og skrek utenfor.

n på Hopen

Norsk Polarinstituttets Bibliotek

